

Ojczysty - dodaj do ulubionych / Ciekawostki językowe

Poprawiamy błędy językowe - odcinek 8.

OJCZYSTY – DODAJ
DO ULUBIONYCH

„Porosty zbudowane z warstw korowych są najwolniej rosnącymi (a więc najstarszymi) organizmami w ogóle, niektóre z nich za rok wyrosną mniej niż 1 mm”.

To zdanie również pochodzi z tablicy informacyjnej umieszczonej przy szlaku na Łabski Szczyt w Karkonoskim Parku Narodowym. Mamy tu kilka błędów, zastanówmy się nad każdym z nich.

Spójrzmy najpierw na sformułowanie: „...niektóre z nich wyrosną za rok mniej niż 1 mm” – błąd składniowy występujący w tym fragmencie tekstu polega na użyciu niewłaściwego przyimka. W języku potocznym, a zwłaszcza w gwarach, mówimy wprawdzie, że coś się dzieje z kimś lub czymś za rok, za dzień lub za miesiąc, mając na myśli to, że coś dzieje się z kimś lub czymś przez ten czas, a nie że się dopiero wydarzy, jednak w polszczyźnie ogólnej takie połączenie jest niepoprawne. Zdanie niesie treść: niektóre z omawianych porostów po upływie roku (czyli 365 dni) zaczną rosnąć (i w końcu wyrosną), podczas gdy – jak możemy się domyślać – miało przekazywać informację o wielkości ich rocznych przyrostów. Zamiast „za rok” powinno być zatem PRZEZ ROK, a jeszcze lepiej W CIĄGU ROKU. Błąd składniowy w tym wypadku nakłada się na błąd stylistyczny (używanie konstrukcji potocznych lub gwarowych w wypowiedzi o charakterze oficjalnym, publicznym). Omawiane zdanie zawiera również błąd leksykalny (słownikowy). Czasownik WYROSNAĆ ma wiele znaczeń, jednak z zasady nie łączą się one z określeniami miary (porosty mogą po prostu wyrosnąć, mogą też wyrosnąć na skałę, na korze drzewa, na kamieniach albo w bardzo trudnych warunkach środowiskowych, mogą też wyrosnąć z niemal niewidocznych zarodników, ale nie powiemy, że „wyrosły jeden milimetr”). Tradycyjnie to czasowniki niedokonane ROSNAĆ i PRZYRASTAĆ łączą się z określeniami wskazującymi na wielkość przyrostów. Można się również zastanowić nad sensownością konstrukcji wynikowej: „są najwolniej rosnącymi (a więc najstarszymi)”. To, że jakiś organizm wolno rośnie niekoniecznie musi oznaczać, że ma wiele, wiele lat. Chociaż zazwyczaj te organizmy, które wolno rosną, osiągają sędziwy wiek, a także – dość często – należą do tych gatunków, które najdawniej pojawiły się na naszej planecie. Niemniej następstwo przyczynowo-skutkowe wolnego tempa rośnięcia i sędziwego wieku wcale nie jest oczywiste.

Nasza propozycja poprawy zdania to: Porosty zbudowane z warstw korowych są najstarszymi i najwolniej rosnącymi organizmami na ziemi: niektóre z nich w ciągu roku przyrastają mniej niż 1 mm.